

STUDENTAR MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE

INFORMASJON TIL DEG SOM UNDERVISAR

INNHOOLD

INNLEIING	3
STUDENTAR MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE	4
STUDENTAR MED SYNSHEMMING	4
STUDENTAR MED HØYRSELSHEMMING	5
STUDENTAR MED SPESIFFIKKE LESE- OG SKRIVEVANSKAR (DYSLEKSI) ...	5
STUDENTAR MED RØRSLEHEMMING	5
STUDENTAR MED SKJULTE FUNKSJONSNEDSETJINGAR	5
FORSLAG TIL TILRETTELEGGING, TABELL	6
NYTTING INFORMASJON	7

INNLEIING

I følge lov om forbod mot diskriminering på grunn av nedsett funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelova) har UiB ei plikt til universell utforming og individuell tilrettelegging for studentar med nedsett funksjonsevne.

Universell utforming vil seie å utforme produkt og omgjevnadar slik at dei kan takast i bruk på ein likeverdig måte av flest mogeleg, utan at det er behov for tilrettelegging eller særskilt tilpassing.

Utforming av læringsmiljøet etter prinsippet om universell utforming, slik at flest mogeleg blir inkludert i ordinære løysingar for alle studentar, er eit sentralt mål i handlingsplanen for styrking av læringsmiljøet ved UiB. Planlegging og utforming av utdanning med tanke på mangfaldet i studentmassen er viktig for å nå dette målet.

I kapittel 3. §17 er retten til individuell tilrettelegging nedfelt:

Elever og studenter med nedsatt funksjonsevne ved skole- og utdanningsinstitusjoner har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. Ved vurderingen av om tilretteleggingen innebærer en uforholdsmessig byrde skal det særleg legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser. (kapittel 3. §17)

Retten til tilrettelegging er også nedfelt i §4-3 i lov om universiteter og høyskoler (Universitets- og høyskoleloven).

TIL DEG SOM UNDERVISAR

Heftet inneheld informasjon om ulike typar funksjonsnedsetjingar og har forslag til korleis studiesituasjonen kan leggast til rette for studentar med nedsett funksjonsevne. Målet med informasjonsheftet er at det skal vere eit hjelpemiddel for deg som undervisar.

Som undervisar har du eit ansvar for tilrettelegging for studentar med nedsett funksjonsevne. Dersom du har spørsmål, ta kontakt med administrasjonen eller kontaktpersonen for studentar med funksjonsnedsetjing ved ditt fakultet.

STUDENTAR MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE

Vi har ikkje noko eksakt tal på kor mange studentar med nedsett funksjonsevne som studerer ved UiB, men det er over 500 som søker om tilrettelegging til eksamen kvart semester. Ein del av desse har behov for tilrettelegging av studiesituasjonen sin òg.

Mange studentar har ei funksjonsnedsetjing som er usynleg. Studentar som ser friske og spreke ut kan ha store fysiske problem. Andre kan ha psykiske problem. Ved UiB finst det mellom anna diabetikarar, reumatikarar, astmatikarar og mange andre som har plager som gjer dei delvis studieuføre i periodar. Funksjonsnedsetjinga fører til at mange av desse studentane må bruke lengre tid på studia enn det som er normert.

Det er vanleg med ei inndeling av studentar med funksjonsnedsetjing i fem grupper. Men innanfor desse gruppene vil det vere store individuelle skilnader, både med omsyn til grad av funksjonsnedsetjing og kva slags problem den einskilde møter.

- Synshemma (blinde og svaksynte)
- Hørselshemma (døve og tunghørde)
- Spesifikke lese- og skrivevanskar (dysleksi)
- Rørslehemma
- Skjulte funksjonsnedsetjingar (t.d. psykiske problem, astma, ADHD, Aspergers syndrom, åtferdsvanskar)

STUDENTAR MED SYNSHEMMING

Studentar med synshemming har ofte ei utfordring når det gjeld å orientere seg i omgjevnadane sine og å fungere i ein pedagogisk situasjon med omsyn til det visuelle. Det er difor naudsynt å legge til rette omgjevnadane og dei visuelle sidene ved undervisinga, slik at synshemma får ei reell moglegheit til å studere på lik line med andre studentar.

Blinde og svaksynte studentar har rett til å få produsert obligatorisk pensum ved Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB). NLB har ei viss produksjons- og leveringstid. Difor er det svært viktig at pensumlistene er klare så tidleg som mogeleg.

Viss studenten har førarhund, er den eit hjelpemiddel for studenten. Førarhunden bør difor vere til stades i undervisingssituasjonen.

STUDENTAR MED HØYRSELSHEMMING

Det er stor variasjon i grad av høyrselshemming frå person til person. Nokre er heilt døve og er avhengige av teiknspråktolk, medan andre bruker høyreapparat og tekniske hjelpemiddel. Dei fleste høyrselshemma nyttar munnnavlesing og tale.

Ei utfordring for studentar med høyrselstap er gjerne kommunikasjonssituasjonane. Difor er det viktig å legge til rette kommunikasjonsarenaer som studentane møter, som førelesingar, kollokvium og lab.

STUDENTAR MED SPESIFIKKE LESE- OG SKRIVEVANSKAR (DYSLEKSI)

Studiesituasjonen kan vere ekstra krevjande for studentar med spesifikke lese- og skrivevanskar. Utdanningssystemet legg stor vekt på lese- og skriveferdigheiter, noko som medfører at studentane er avhengige av tilrettelegging for å kunne fullføre ei utdanning.

STUDENTAR MED RØRSLEHEMMING

For studentar med rørslehemming, er det viktig at undervisningslokala er godt tilgjengelege.

STUDENTAR MED SKJULTE FUNKSJONS- NEDSETJINGAR

Desse studentane har ulike typar funksjonsnedsetjingar og dermed svært ulike tilretteleggingsbehov.

- Nokre brukar medisinar som verkar sløvande
- Astmatikarar/allergikarar har særskilde krav til reint miljø
- Nokre kan vere plaga av slappheit/trøytteik
- Studentar med ADHD har problem med organisering/struktur og konsentrasjon
- Studentar med Aspergers syndrom har organisatoriske og sosiale vanskar

FORSLAG TIL TILRETTELEGGING

TILRETTELEGGING

FUNKSJONSNEDSETJINGAR

TILTAK	LESE- OG SKRIVEVANSKAR				
	SYN	HØYRSEL	RØRSLE	SKJULTE	
FYSISKE TILTAK					
Godt tilgjengelege lokale	■	■	■	■	■
God skilting	■	■	■	■	■
IR-anlegg / teleslynge		■			
FØRELESINGAR/ UNDERVISNING					
Mikrofon	■	■	■	■	■
Førelingsnotat/power-point-presentasjon i forkant av førelinga	■	■	■	■	■
Videoopptak		■	■	■	■
Lydopptak/podcast	■		■	■	■
Reservert plass	■	■		■	■
STUDIELITTERATUR					
Elektronisk format	■	■	■	■	■
Lydbøker	■		■		
ANDRE TILTAK					
Reservert lesesalsplass	■			■	■
Parkeringsløyve				■	
Informasjon på web eller i elektronisk format	■	■	■	■	■

Tabellen gir ei oversikt over kva slags tilretteleggingstiltak som kan vere aktuelle ved ulike typar funksjonsnedsetjingar. Den seier ikkje noko om kva rett studentane har til tilrettelegging. Det er individuelle behov som er grunnlaget for vurderinga av kva slags tilrettelegging som er best egna for studenten.

Nokre tilretteleggingstiltak er universelle og er viktige for alle studentar uavhengig av funksjonsevne. Desse tiltaka bidreg til å styrke læringsmiljøet og heve studie-kvaliteten ved UiB:

- Godt tilgjengelege lokale
- Bruk av mikrofon i undervisinga
- Godt lys
- Tilgjengelege førelesingsnotat
- Informasjon på web eller i elektronisk format

NYTTIG INFORMASJON

Alle fakultet har oppnemnt ein kontaktperson for studentar med funksjonsnedsetjing. For oversikt over kontaktpersonar og informasjon om tilrettelegging for studentar med nedsett funksjonsevne, sjå nettsidene for tilsette

uib.no/foransatte/tilrettelegging

uib.no

Universitetet i Bergen / Postboks 7800, 5020 Bergen
post@uib.no / 55 58 00 00

University of Bergen / P.O.Box 7800, 5020 Bergen
post@uib.no / (+47) 55 58 00 00

uib.no

This table provides a summary of possible measures that may be taken to accommodate students with different disabilities. It does not describe the students' entitlement to adapted facilities. Each student's individual needs determine what form of adaptation is most suitable for that student.

Some adaptations are universal and important to all students irrespective of functional ability. These measures help improve the learning environment and enhance academic quality at the University of Bergen.

- Accessible premises
- Using microphones when teaching
- Good lighting
- Accessible lecture notes
- Information online or in electronic format

USEFUL INFORMATION

Each faculty has a co-ordinator for students with disabilities. Visit the staff pages on the university website for a list of co-ordinators and for more information about accommodating students with disabilities.

uib.no/foransatte/tilrettelegging

SUGGESTED ADAPTATIONS

ADAPTATION	DISABILITIES				
	MEASURE	VISUAL	HEARING	READING AND WRITING	PHYSICAL
	HIDDEN				
PHYSICAL MEASURES	Accessible premises	■	■	■	■
	Good signage	■	■	■	■
	IR system / induction loop		■		
LECTURES/CLASSES	Microphone	■	■	■	■
	Lecture notes / PowerPoint presentation ahead of the lecture	■	■	■	■
	Video recording		■	■	■
	Audio recording / podcast			■	■
	Reserved seating	■		■	■
STUDY LITERATURE	Electronic format	■	■	■	■
	Audiobooks			■	■
OTHER MEASURES	Reserved seating in lecture theatre	■			■
	Parking permits			■	
	Information online or in electronic format	■	■	■	■

STUDENTS WITH HEARING LOSS

The degree of hearing loss can vary greatly from person to person. Some people are profoundly deaf and dependent on a Sign Language interpreter, while others wear hearing aids and use other assistive technology. Most people with hearing loss use lip-reading and speech to communicate.

One frequent challenge for students with hearing loss is communication. It is therefore important to make adjustments to the communication situations that the students will encounter such as lectures, study groups and laboratories.

STUDENTS WITH SPECIFIC READING AND WRITING DIFFICULTIES (DYSLEXIA)

The study situation may be especially challenging for students with specific reading and writing difficulties. The education system places a great deal of emphasis on literacy, which means that these students need adaptations to be made in order to complete their studies.

STUDENTS WITH PHYSICAL DISABILITIES

For students with physical disabilities it is important that the premises are accessible.

STUDENTS WITH HIDDEN DISABILITIES

These student have different types of disabilities and therefore very different needs in terms of adaptation.

- Some may take medication that can cause drowsiness
- A clean environment is particularly important to people with asthma/allergies
- Some may suffer from tiredness/fatigue
- Students with ADHD have problems concentrating and staying organised
- Students with Asperger syndrome have difficulties with organisation and social interaction

STUDENTS WITH DISABILITIES

We do not know exactly how many disabled students there are at the University of Bergen, but more than 500 apply for adapted exam arrangements every semester. Some of them require adaptations to be made to their studies as well.

Many students have hidden disabilities. Students who look fit and healthy may still have severe physical problems. Others may have mental health issues. The University of Bergen student population includes students with diabetes, rheumatism, asthma and other conditions that periodically leave them unable to fully dedicate themselves to their studies. Many of these students therefore take longer to complete their studies than their peers. Students with disabilities can broadly be divided into five different categories. It is important to remember, however, that there are significant differences within these categories in terms of both the degree of disability and the obstacles faced by each individual student.

- Visually impaired (blind and partially sighted)
- Hearing impaired (deaf and hard of hearing)
- Specific reading and writing difficulties (dyslexia)
- Physical disabilities
- Hidden disabilities (e.g. mental health issues, asthma, ADHD, Asperger syndrome, behavioural problems)

Students with visual impairments often find it difficult to make their way around and function adequately in a learning situation when it comes to the visual elements. It is therefore necessary to adapt the physical environment and the visual aspects of the tuition to give visually impaired students a genuine chance to excel in their studies in the same way as their peers.

Students who are blind or hard of hearing are entitled to have the compulsory reading list produced for them by the NLB (the Norwegian Library of Talking Books and Braille). It may take some time for the NLB to produce and deliver the material. It is therefore very important that the reading lists are issued as early as possible.

Some students rely on a guide dog for assistance. Guide dogs should therefore be present in the learning situation.

STUDENTS WITH VISUAL IMPAIRMENTS

INTRODUCTION

Under the Anti-Discrimination and Accessibility Act, the University of Bergen is obliged to provide universal design and individual adaptation of the learning facilities for students with disabilities.

Universal design means devising products and environments in such a way that they are fully accessible to as many people as possible without having to make special arrangements or adaptations.

Designing the learning environment in accordance with the universal design principle in order to make standard solutions accessible to as many students possible is a priority in the University of Bergen's action plan for enhancing the learning environment at the institution. In order to achieve this goal, it is important to plan and design education with the diversity of the student population in mind.

The entitlement to individual adaptation is enshrined in Chapter 3, Section 17 of the Anti-Discrimination and Accessibility Act:

Pupils and students with disabilities

studying at schools and educational

institutions are entitled to appropriate

individual adaptation of the place of study,

teaching methods, teaching materials

and exams in order to ensure equitable

training and education for all. This

entitlement extends to adaptations that

do not represent an unreasonable burden.

When considering whether an adaptation

constitutes an unreasonable burden,

particular emphasis shall be placed on the

efficiency of the adaptation in reducing the

barriers experienced by disabled people,

on the cost of the adaptation and on the

enterprises' resources. (Chapter 3 Section 17)

The entitlement to adaptation is also enshrined in Section 4-3 of the Universities and University Colleges Act.

INFORMATION FOR TEACHERS

This booklet contains information about different types of disabilities and suggestions on how the study facilities can be organised to accommodate disabled students. The booklet is intended to serve as a guide for university teachers.

As a teacher, you have a responsibility for accommodating students with disabilities. If you have any questions, please contact the administration or the disabled students co-ordinator at your faculty.

CONTENTS

3	INTRODUCTION
4	STUDENTS WITH DISABILITIES
4	STUDENTS WITH VISUAL IMPAIRMENTS
5	STUDENTS WITH HEARING LOSS
5	STUDENTS WITH SPECIFIC READING AND WRITING DIFFICULTIES (DYSLEXIA) ..
5	STUDENTS WITH PHYSICAL DISABILITIES
5	STUDENTS WITH HIDDEN DISABILITIES
6	SUGGESTED ADAPTATIONS, TABLE
7	USEFUL INFORMATION

INFORMATION FOR TEACHERS

STUDENTS WITH DISABILITIES

